

Αιμιλία Μπουρίτη – Καλλιτεχνική Πλατφόρμα «Συν+εργασία»

Διεθνές Πρόγραμμα ΑΜΟΛΗ

Μία σπουδή για την πόλη του Ασπροπύργου

Διεθνές Ερευνητικό | Εκπαιδευτικό | Καλλιτεχνικό Εργαστήρι

Τέχνη | Αγροτική ζωή | Βιομηχανία | Πολυπολιτισμικότητα

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 Νοεμβρίου 2019, ΣΤΙΣ 18:00

Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ασπροπύργου - Πλατεία Αγίου Δημητρίου

**Συμπεράσματα από το Διεθνές Ερευνητικό | Εκπαιδευτικό | Καλλιτεχνικό
Εργαστήρι Δήμου Ασπροπύργου 21-24/11/2019**

Με βαθιά ικανοποίηση καταθέτω στο Δήμο Ασπροπύργου και στο Πνευματικό Κέντρο του, τα σημαντικά αποτελέσματα του Διεθνούς, Ερευνητικού, Εκπαιδευτικού και Καλλιτεχνικού Εργαστηρίου με το θέμα «Τέχνη και Αγροτική ζωή, Βιομηχανία και Πολυπολιτισμικότητα | Μία σπουδή για την πόλη του Ασπροπύργου». Το διεθνές εργαστήριο πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο 2019 και ήταν μέρος του διεθνούς προγράμματος «ΑΜΟΛΗ_Τέχνη & Πολιτισμός» και υλοποιήθηκε σε συνεργασία με το Πνευματικό Κέντρο της πόλης, καθώς και με την υποστήριξη και την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού.

Θα ήθελα αρχικά να ευχαριστήσω θερμά το Δήμαρχο κ. Νικόλαο Μελετίου για την έμπρακτη συμπαράσταση του για την πραγματοποίηση του διεθνούς διεπιστημονικού εργαστηρίου, που η υλοποίηση του και τα συμπεράσματα που ακολουθούν αναδεικνύουν τις δυναμικές της πόλης μας καθώς βρισκόμαστε μπροστά σε ένα παρόν που μας καλεί να επαναξιολογήσουμε τους εαυτούς μας, το περιβάλλον μας και ευρύτερα την κοινωνία μας.

Επίσης ευχαριστώ ιδιαίτερα τον κ. Δημήτρη Καγιά, Πρόεδρο του Πνευματικού Κέντρου για το αμέριστο ενδιαφέρον ως προς την ολοκλήρωση των εργασιών του διεθνούς εργαστηρίου.

Το εργαστήριο ήταν τριήμερο και πραγματοποιήθηκε στις 22 και στις 23 Νοεμβρίου 2019 και στις 24 ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα του σε μορφή εισηγήσεων στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ασπροπύργου.

Το εργαστήριο στόχευε στη συνεργασία μίας ομάδας διεθνών προσκεκλημένων που την αποτελούσαν επιστήμονες, ακαδημαϊκοί, ερευνητές, θεωρητικοί τέχνης, καλλιτέχνες και φοιτητές από τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες (Ιταλία, Ρουμανία Σουηδία, και Ελλάδα). Σκοπός της ομάδας είναι η γνωριμία με την πόλη του Ασπροπύργου, την ιστορία της, το ανθρώπινο

δυναμικό της, την φυσιολογία του τοπίου της, τη βιομηχανική και την αγροτική της υπόσταση.

Κυρίαρχο στοιχείο ήταν η ζύμωση των προσκεκλημένων μεταξύ τους, καθώς προέρχονται από διαφορετικούς επιστημονικούς τομείς με στόχο να δημιουργηθεί ένας ανοιχτός διεπιστημονικός, εκπαιδευτικός, επιχειρηματικός και διακαλλιτεχνικός διάλογος προς όφελος της πόλης του Ασπρόπυργου.

Καταθέτοντας τα κύρια σημεία του διεθνούς εργαστηρίου αναφέρω ότι, ο Ασπρόπυργος είναι μία σύνθετη πόλη με πλούσια πολιτιστική κληρονομιά όπου κυριαρχούσε η αγροτική ενασχόληση και η αρβανίτικη κουλτούρα που οφείλουμε σήμερα να διαφυλάξουμε όχι μνημειακά, αλλά ως μία δυναμική που συνεχώς εξελίσσεται και που μπορεί να δώσει έμπνευση σε καλλιτεχνικούς, επιστημονικούς και ερευνητικούς τομείς.

Επίσης το αγροτικό τοπίο της περιοχής δεν αποτελεί μόνον οικονομικό αλλά και πολιτιστικό αγαθό καθώς αναδεικνύεται ως τόπος μνήμης ενώ συγχρόνως ισορροπεί με το βιομηχανικό στοιχείο της περιοχής το οποίο οφείλει να σεβαστεί το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Η πολυπολιτισμικότητα είναι ένας πλούτος. Η καθημερινή επαφή των κατοίκων μεταξύ τους σε μια πολυπολιτισμική πόλη όπως είναι ο Ασπρόπυργος μπορεί να δώσει τροφή για γνώση και εξέλιξη, όχι μόνον ατομική αλλά και συλλογική, δίνοντας το παράδειγμα μίας πόλης που συνεχώς εξελίσσεται, αφού από το παρελθόν φιλοξενεί και στηρίζει τις νέες κουλτούρες που διαπνέουν την σύγχρονη κατοίκηση.

Ο Ασπρόπυργος μπορεί κάλλιστα να θεωρηθεί ως μία μικρογραφία της Ευρώπης, αφού υπήρξε μία ήπειρος με αγροτική ανάπτυξη, πέρασε βίαια στη βιομηχανική φάση και τώρα διανύει τη μεταβιομηχανική της εποχή με έντονο το πολυπολιτισμικό στοιχείο.

Τα παραπάνω στοιχεία είναι δύναμη για την πόλη που ακολουθεί μία διεθνή δυναμική εξέλιξη, φυσικά μαζί με τις δυσκολίες που υπάρχουν γιατί όλα τα στοιχεία που αναφέρθηκαν, είναι ζωντανά και συνεχώς επαναπροσδιορίζονται με νέες ισορροπίες.

Τέλος, ως καλλιτέχνης, και ερευνήτρια, αναφέρω ότι η διεπιστημονική προσέγγιση, η τέχνη και ο πολιτισμός μπορούν να δημιουργήσουν διαλόγους και να ανοίξουν πεδία προς σκέψη, δημιουργία, ανάπτυξη και αυτοέκφραση με σκοπό την ανάδειξη των δυναμικών του Ασπρόπυργου.

Τα αποτελέσματα του εργαστηρίου ανακοινώνονται με λεπτομέρεια στο παρακάτω κείμενο από τη συνεργάτιδα, και ιστορικό τέχνης κα. Όλγα Κέσοβα.

Η διαδικτυακή παρουσίαση του διεθνούς εργαστηρίου βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://www.youtube.com/watch?v=jloEFUivOTI>

Αιμιλία Μπουρίτη

Εικαστικός, Performance artist, Υποψήφια διδάκτωρ του Εικαστικού Τμήματος της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών, Διευθύντρια της Καλλιτεχνικής πλατφόρμας Συν+εργασία

Ακολουθεί το κείμενο της κας. Όλγας Κέσοβα

Το Διεθνές Ερευνητικό| Εκπαιδευτικό| Καλλιτεχνικό Εργαστήριο που έλαβε χώρα στον Ασπροπύργο τον Νοέμβριο 2019, σκοπό είχε να επικοινωνήσει τις πολλαπλές δυναμικές της πόλης και να δημιουργήσει μακροπρόθεσμα γόνιμους δεσμούς μεταξύ των εμπλεκόμενων, με γνώμονα την πόλη. Έφερε την ομάδα σε επαφή τόσο με το ιστορικό γίνεσθαι, όσο και με την σύγχρονη πραγματικότητα του Ασπροπύργου. Η πλούσια ιστορία του τόπου από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, η μεγάλη αγροτική παράδοση, η ραγδαία βιομηχανοποίηση του 20^ο αιώνα, η μεταβιομηχανική πραγματικότητα, οι σύγχρονες παραδοσιακές καλλιέργειες με νέα μέσα, η πολυπολιτισμικότητα και η ποικιλομορφία των παραδόσεων αποτέλεσαν ένα πολυσύνθετο και πλούσιο πεδίο έρευνας. Με βασική αρχή την διεπιστημονικότητα, καθηγητές, ερευνητές και φοιτητές ποικίλων κλάδων φυσικών, ανθρωπιστικών και τεχνικών επιστημών συναντήθηκαν, κάτω από την ομπρέλα του καλλιτεχνικού project AMOLI, στρέφοντας το ενδιαφέρον τους στην πόλη του Ασπροπύργου.

Κατά την διάρκεια του τριήμερου εργαστηρίου οι βιομηχανικές και εργοστασιακές μονάδες Ελληνικά Πετρέλαια ΕΛΠΕ., εταιρεία σιδήρου Μπήτρος Συμμετοχική Α.Ε, Durostick και Vittex, οι οποίες φιλοξένησαν και ξενάγησαν την ομάδα του εργαστηρίου, παρουσίασαν τα προγράμματά τους για την προστασία του περιβάλλοντος, την ενίσχυση των εκπαιδευτικών μονάδων, αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων και συλλόγων της περιοχής κ.α. Παράλληλα συζητήθηκαν νέες προτάσεις και μελλοντικά σχέδια προς όφελος της πόλης του Ασπροπύργου, τα οποία είτε πρόκειται να κατατεθούν, είτε ήδη εξετάζονται από τον Δήμο και την περιφέρεια. Ακλούθησε συνάντηση με τα μέλη του αγροτικού συλλόγου του Ασπροπύργου, ξενάγηση στις τοπικές καλλιέργειες, γνωριμία με τις παραδοσιακές και σύγχρονες πρακτικές καθώς και με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι γεωργοί στην ευρύτερη περιοχή. Θερμά καλωσόρισαν την ομάδα και οι πολίτες,, καθώς συμμετείχαν ενεργά η Αρβανίτικη, η Ποντιακή και η Ρουμάνικη κοινότητα Ασπροπύργου. Αρβανίτισσες και Πόντιες γυναίκες ηλικιωμένες αλλά και νεότερες μίλησαν για τα ήθη, τα έθιμα και τις λαϊκές παραδόσεις, μοιράστηκαν ιστορίες από την ζωή τους, μνήμες από την περιοχή και τραγούδησαν για τους καλεσμένους παραδοσιακά τραγούδια στις αντίστοιχες διαλέκτους (Αρβανίτικα, Ποντιακά). Τέλος, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στους χώρους στέγασης του Ρουμάνικου Συλλόγου Ασπροπύργου όπου το Δ.Σ. παρουσίασε εκτενώς την δράση του. Μέρος αυτής αποτελεί το απογευματινό σχολείο το οποίο παρέχει μαθήματα εκμάθησης της ρουμάνικης γλώσσας.

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων του τριήμερου εργαστηρίου πραγματοποιήθηκε σε μορφή συζήτησης ανοιχτής προς το κοινό στο Πνευματικό Κέντρο του Ασπροπύργου. Εκεί ξεδιπλώθηκαν εκτενώς οι σκέψεις, οι παρατηρήσεις και οι προτάσεις των συμμετεχόντων

αναφορικά με την πόλη και τις δυναμικές της, σε ποικίλους τομείς που εφάπτονταν στις βασικές ενότητες βιομηχανία, γεωργία, τέχνη και πολυπολιτισμικότητα.

Η εικαστικός, performance artist Αιμιλία Μπουρίτη, Διευθύντρια της Καλλιτεχνικής Πλατφόρμας Συν+εργασία και εμπνεύστρια του προγράμματος 'ΑΜΟΛΗ', μέρος του οποίου αποτέλεσε η έρευνα του εργαστηρίου, εισηγήθηκε παρουσιάζοντας στο κοινό το έργο της στην πόλη του Ασπροπύργου, ευχαριστώντας τόσο την Δημοτική Αρχή όσο και τους κατοίκους, για την έμπρακτη στήριξη τους. Ακλούθησε ο Dr. Razvan George Ripceanu, Καθηγητής στο Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πετρελαίου και Φυσικού αερίου, Ploiesti, Ρουμανία, μιλώντας για την αδελφοποίηση της πόλης Ploiesti με τον Ασπρόπυργο, τα διωλιστήρια και την αγροτική παραγωγή που χαρακτηρίζουν τις δυο πόλεις. Επισήμανε την σπουδαιότητα της συνεργασίας τους με στόχο να βρεθεί κοινός τρόπος δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας τόσο στον βιομηχανικό όσο και στον αγροτικό τομέα. Ο Dr. Donato Martucci, Κοινωνικός Ανθρωπολόγος, Διδάκτορας στο Τμήμα Ιστορίας, Κοινωνίας και Ανθρωπιστικών σπουδών, Πανεπιστήμιο του Σαλέντο (Λέτσε), Ιταλία, έκανε λόγο για την ιδιαιτερότητα του Ασπροπύργου, η οποία πρέπει να μελετηθεί ως παράδειγμα σε μικρογραφία, καθώς φέρει κοινά χαρακτηριστικά και ακολουθεί παρόμοια πορεία με άλλα μεγάλα ευρωπαϊκά κέντρα. Ακόμη, επισήμανε την άμεση ανάγκη συλλογής και διαφύλαξης της προφορικής κληρονομιάς των ντόπιων Αρβανιτών. Η Δρ. Ανδρομάχη Οικονόμου Διευθύντρια Ερευνών, Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας, Ακαδημία Αθηνών, πρόσθεσε πόσο σημαντικό είναι να διαφυλάσσουμε την διαφορετικότητα έναντι της ομοιογένειας, και παρουσίασε συνοπτικά την ιστορική πορεία, τα ήθη και τα έθιμα του Αρβανίτικου πληθυσμού στην ευρύτερη περιοχή. Μια παράδοση προφορική που μεταδίδεται από γενιά σε γενιά και τείνει να εκλείψει με το πέρασμα του χρόνου.

Η Πηνελόπη Μπέμπελη Καθηγήτρια, Διευθύντρια στο Εργαστήριο Βελτίωσης Φυτών & Γεωργικού Πειραματισμού, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, (με την οποία έχει ήδη ξεκινήσει η συνεργασία για την δημιουργία αποθετηρίου παραδοσιακών, τοπικών σπόρων, με τον Σύλλογο Αγροτών Ασπροπύργου και την καλλιτεχνική πλατφόρμα Συν+εργασία) εξήγησε για ποιους λόγους οφείλουμε να διαφυλάξουμε και να αναδείξουμε τις τοπικές καλλιέργειες. Η αγροβιοποικιλότητα, τόνισε, είναι χρήσιμη για το μέλλον, ενώ υπάρχει πιθανότητα εμπορικής εκμετάλλευσης των τοπικών σπόρων. Ο Καθηγητής Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών του ΠΑ.Δ.Α. στα Βιομηχανικά Συστήματα Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου, με έδρα τον Ασπρόπυργο, Παναγιώτης Κτενίδης, παρουσίασε αναλυτικά την αξιολογη δράση του προγράμματος, και τα μελλοντικά του σχέδια σε συνεργασία με τον Δήμο Ασπροπύργου, τα ΕΛΠΕ και το ΠΑ.Δ.Α. Η Δέσποινα Μπουλογιώργου, κάτοχος Μεταπτυχιακού "Ενεργειακές και Περιβαλλοντικές Επενδύσεις" του Εργαστηρίου Ήπιων Μορφών Ενέργειας και Προστασίας Περιβάλλοντος και του Εργαστηρίου Αριστοποίησης Παραγωγικών Συστημάτων, του Τμήματος Μηχανολόγων, της Σχολής Μηχανικών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ) επηρεασμένη από την έντονη εμπειρία του εργαστηρίου, εξέφρασε την επιθυμία ανάδειξης του γυναικείου μόχθου που αποτελεί θεμέλιο στην ιστορία του τόπου.

Με την σειρά μου, τόνισα την σημασία της συνύπαρξης μειονοτήτων στην πόλη του Ασπροπύργου, και παρουσίασα την τέχνη ως μέσο διάσωσης και αναβίωσης των παραδόσεων, το οποίο εμπλουτίζει την πολιτιστική παρακαταθήκη και αναζωογονεί το ενδιαφέρον των ανθρώπων. Διεθνείς τάσεις στην Τέχνη του 21^{ου} αιώνα υποστηρίζουν την ανάδειξη και την προάσπιση των δικαιωμάτων των διάφορων εθνικών, μεταξύ άλλων, ομάδων και μειονοτήτων, και τη σχέση τους με την εκάστοτε τοπική αλλά και ευρύτερη κοινωνία. Με όχημα την τέχνη συγκεντρώνονται αρχεία, γραπτές και προφορικές μαρτυρίες καθώς και δείγματα του υλικού πολιτισμού και της παράδοσης της εκάστοτε εθνοπολιτιστικής ομάδας, και προβάλλονται με νέους τρόπους ανάγνωσης σε ένα νέο συχνά διεθνές πλαίσιο.

Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αξίζει να αναφερθεί η περίπτωση της κοινότητας Sami, ενός αυτόχθονα λαού της βόρειας Σκανδιναβικής χερσονήσου, η οποία έχει απασχολήσει αρκετά την Τέχνη και την Ανθρωπολογία την τελευταία, τουλάχιστον, δεκαετία. Το 2015 το ντοκιμαντέρ του Henrik Andersson για τους Σάμι με τίτλο *"The last generation?"* έθεσε δύο βασικά ερωτήματα που ταλανίζουν πολλές εθνοπολιτιστικές μειονότητες και όχι μόνο ανά την υφήλιο:

- 1) Πώς είναι η ζωή της κοινότητας αυτής σήμερα σε σχέση με το παρελθόν; και
- 2) Ποια είναι τα καθημερινά της προβλήματα και ποιες οι μελλοντικές απειλές;

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, είναι εύκολο να καταλάβουμε πώς και γιατί η πόλη του Ασπροπύργου μπόρεσε να αποτελέσει πόλο έλξης και να διεγείρει το ενδιαφέρον των ανθρωπιστικών μεταξύ άλλων επιστημών συμπεριλαμβανομένης της Τέχνης. Ο ντόπιος Αρβανίτικος πληθυσμός ο οποίος απαριθμεί πολλούς αιώνες εγκατάστασης στην ευρύτερη περιοχή, μαζί με τις μεγάλες μεταναστευτικές ροές του δευτέρου μισού του 20^{ου} αιώνα που εγκαταστάθηκαν μαζικά στα προάστια της πόλης, συνθέτουν σήμερα ένα πλούσιο, πολύπλοκο, πολυπολιτισμικό τοπίο. Με το πέρασμα του χρόνου πολλές παραδοσιακές πρακτικές μετασχηματίζονται, αντικαθιστώνται από άλλες ή εγκαταλείπονται οριστικά για ποικίλους λόγους. Όπως για παράδειγμα παρατηρούμε να συμβαίνει με τις παραδοσιακές αγροτικές πρακτικές ή και την Αρβανίτικη καθώς και την Ποντιακή διάλεκτο στον Ασπρόπυργο.

Οι καλλιτέχνες που ασχολούνται με την κοινωνία και την πολυπολιτισμικότητα μέσα από επιτόπιες έρευνες (site-specific research), όπως η Αιμιλία Μπουρίτη στο Θριάσιο πεδίο τα τελευταία χρόνια, προσπαθούν να αφουγκραστούν, να καταγράψουν και να παρουσιάσουν τελικά μέσα από το έργο τους τις λεπτές αυτές μεταβολές που συντελούνται τόσο από την αλληλεπίδραση των διάφορων ομάδων μεταξύ τους, όσο και εντός μιας συγκεκριμένης κοινότητας με την πάροδο του χρόνου. Η καλλιτεχνική παραγωγή που προκύπτει από τέτοιου είδους έρευνες, εμπλουτίζει την πολιτιστική παρακαταθήκη της εκάστοτε περιοχής αναβιώνοντας το ενδιαφέρον των ανθρώπων μέσα από εναλλακτικές

αναγνώσεις των παραδόσεων, ενώ παράλληλα δημιουργεί νέες σχέσεις και δυναμικές με γνώμονα την Τέχνη.

Μερικούς μήνες αργότερα, γράφοντας το συγκεκριμένο κείμενο και ανακαλώντας στην μνήμη μου τις μέρες εκείνες, δεδομένων μάλιστα των ιδιαίτερων συνθηκών της πανδημίας, αντιλαμβάνομαι πόσο σπουδαία πρωτοβουλία ήταν, και συνάμα πόσο ωφέλιμη για το παρόν αλλά και το μέλλον της πόλης. Μέσα από την καλλιτεχνική ιχνηλάτηση της Αιμιλίας Μπουρίτη στην περιοχή, γεννήθηκε η ανάγκη για διεύρυνση της έρευνας και σε άλλα πεδία. Η διεπιστημονικότητα (ο συνδυασμός δηλαδή δύο ή περισσότερων κλάδων επιστημονικής γνώσης) η οποία εφαρμόστηκε για την διεξαγωγή του εργαστηρίου και χαρακτηρίζει τις σύγχρονες επιστημονικές έρευνες, λειτούργησε άψογα ως εργαλείο στην έρευνα αυτή. Καλλιεργήθηκε μεθοδικά σε βάθος χρόνου από την καλλιτέχνη και εδραιώθηκε μέσω του διεθνούς εργαστηρίου, ένας ενεργός διεπιστημονικός διάλογος που αφορά στο σύνολο την πόλη του Ασπροπύργου. Εύχομαι ο διάλογος αυτός να συντηρείται και να ενισχύεται μακροπρόθεσμα παράγοντας νέες ιδέες, δράσεις και συνεργασίες.

Όλγα Κέσοβα
Ιστορικός Τέχνης